

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 18 mars 1938 kl. 6 e. m.

Andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 2, i anledning av väckt motion angående åvägabringande av största möjliga likställighet för landsbygdens folk i fråga om post och telefon m. m.

I en inom andra kammaren väckt och till tredje tillfälliga utskottet hänvisad *Motionen.* motion, nr 246, hava herrar *Hallagård* och *Gustafsson* i Lekåsa hemställt, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning om utredning angående ernående av största möjliga likställighet för landsbygdens folk ifråga om post och telefon ävensom angående lämpligheten av att anläggande av telefonledningar till avlägset belägna permanent bebodda platser upptoges i beredskapsprogrammet för mötande av eventuella sämre tider; samt att efter verkställda utredningar de förslag avgåves, som av utredningarna kunde föranledas.

Inom första kammaren har herr von Heland väckt en med förevarande motion likalydande motion, nr 208.

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen I:208, som hänvisats till första kammarens andra tillfälliga *Yttranden.* utskott, har sistnämnda utskott i vederbörlig ordning inhämtat yttranden från *generalpoststyrelsen* och *telegrafstyrelsen*. Yttrandena, som delgivits andra kammarens tredje tillfälliga utskott, hava såsom bilagor fogats till detta utlåtande.

I yttrandena hava varken generalpoststyrelsen eller telegrafstyrelsen funnit någon utredning i motionens syfte påkallad.

Generalpoststyrelsen har därvid, bland annat, erinrat om att styrelsen under de senaste åren, med stöd av riksdagsbeslut, redan igångsatt vissa omfattande åtgärder till förbättring av postbefordringen å landsväg. Ifråga särskilt om poststationernas förseende med telefon har styrelsen framfört vissa betänkligheter mot motionärernas förslag, men likväl förklarat sig skola ägna denna fråga allt det intresse, som förhållandena kunde påkalla. I vad avser den i motionen ifrågasatta sänkningen av riksportot för brev i förening med ett avskaffande av lokalportot, har styrelsen uttalat, att en dylik sänkning av praktiska skäl helst borde göras ned till det nuvarande lokalportots nivå, ävensom att riksportots sänkning skulle draga med sig sänkningar av andra portoavgifter, med fåföljd att postverkets nuvarande nettovinst kunde komma att förbytas i förlust till skada för den förbättring av landsbygdens postförhållanden, som redan påginge.

Telegrafstyrelsen har, med anledning av särskilt yrkande i motionen, med-

delat, att styrelsen i skrivelse den 15 februari 1938 till chefen för kommunikationsdepartementet som beredskapsarbete bland annat föreslagit enforcering av de pågående arbetena på inrättandet av 2 kilometers frikrets vid alla telefonstationer, en i hastigare takt bedriven automatisering av stationerna på landsbygden samt ytterligare utökade ledningsförmåner åt abonnenterna. Vad särskilt angår frågan om abonnenternas befriande från kostnader för lokal och betjäning vid vissa telefonstationer å landsbygden, har styrelsen framhållit, att denna fråga kunde komma att lösas sig själv genom övergång till automatisk växling. Sammanfattningsvis har telegrafstyrelsen uttalat, att styrelsen målmedvetet strävat efter att nedbringa telefonkostnaderna och att öka förmånerna för landsbygdens telefonabbonenter. Styrelsen säger sig därvid även hava klart fattat i sikte, att slutmålet skulle vara en såvitt möjligt fullständig likställighet mellan alla abonnenter i landet. Av ekonomiska och tekniska skäl hade det emellertid enligt styrelsens uppfattning varit nödvändigt att härvidlag gå fram steg för steg.

Historik. Olika, med ämnet för ifrågavarande motion i begränsade avseenden sammanfallande spörsmål hava tidigare varit föremål för riksdagens prövning.

Sålunda hemställde 1936 års riksdag, med anledning av i ämnet väckta motioner, att Kungl. Maj:t ville vidtaga åtgärder för ett bättre tillgodoseende av landsbygdens behov, i vad gällde lantbrevbäringens ordnande (riksdagens skrivelse nr 254).

Såsom i generalpoststyrelsens förberörda yttrande antytts, har riksdagens nyssnämnda framställning närmast haft till följd en betydande ökning av anslaget till postbefordran å landsväg.

Vid 1937 års riksdag avslogs, efter avstyrkande av bevillningsutskottet (i betänkande nr 16), bland annat, en motion åsyftande sådan ändring av poststadgan, att brevbefordran skulle ske mot lokalporto i alla de fall, då brev icke postbehandlades å mera än en postanstalt.

Utskottet. Utskottet vill, i likhet med motionärerna, framhålla den stora betydelsen av att å landsbygden, särskilt i vad avser de mera avlägsna bygderna, beredes möjlighet att på rimliga villkor erhålla goda förbindelser genom post och telefon. Såsom i motionen framhållits och därjämte tydligt bekräftats i de ansvariga myndigheternas yttranden måste landsbygdens befolkning för närvarande i flera viktiga hänseenden anses vara sämre ställd ifråga om post och telefon än invånarna i städerna och andra tätbebyggda samhällen.

Vad först postförhållandena beträffar anser utskottet emellertid den i motionen föreslagna utvägen med avskaffande av lokalportot och sänkning av riksportot, med hänsyn till vad i generalpoststyrelsens yttrande anförts, under nuvarande förhållanden knappast vara framkomlig. Det synes utskottet, som om landsbygden i stället borde kunna gynnas genom att lämpliga åtgärder vidtoges för att öka lokalportots användning.

Bland motionärernas förslag ifråga om postväsendet har utskottet å andra sidan uppmärksammat deras uttalande angående angelägenheten av att poststationerna på landet förses med telefon. De av generalpoststyrelsen i detta avseende framförda erinringarna förefalla utskottet icke vara i alla avseenden tungt vägande.

Vad därefter angår landsbygdens telefonförhållanden har utskottet beaktat, att telegrafstyrelsen — såsom ovan angivits — nyligen framlagt en plan för beredskapsarbeten, vilka i olika hänseenden äsyfta att i hastigare takt förbättra landsbygdsabonnenternas villkor. Utskottet utgår från, att genom dylika beredskapsarbeten eller på annat sätt möjlighet vinnes såväl att — till förmån särskilt för de glest befolkade trakterna av vårt land — alltmera utvidga storleken av de s. k. frikretsarna för telefonstation som ock att för abonnenterna ytterligare underlätta och förbilliga anläggningen och underhållet av ledningsnät utanför vederbörande frikrets.

Generalpoststyrelsen och telegrafstyrelsen hava, såsom av deras yttranden framgår, i huvudsak redan uppmärksammat och på vissa områden åtminstone förberedelsevis förverkligat de möjligheter, som för närvarande torde få anses stå till buds för att förbättra post- och telefonförbindelserna på landsbygden. På grund härav och då myndigheterna ifråga — enligt vad utskottet har anledning att förvänta — även utan att riksdagen därom gör framställning hos Kungl. Maj:t, torde komma att beakta de särskilda önskemål, som av utskottet härovan framhållits, har utskottet funnit den föreliggande motionen icke påkalla någon ytterligare åtgärd.

Med stöd av det anförda får utskottet hemställa,

att motionen II:246 icke måtte till någon andra kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 18 mars 1938.

På utskottets vägnar:

C. G. TENGSTRÖM.

Närvarande: herrar *Tengström, Janson* i Frändesta*, *Lindén, Åkerström, Andersson* i Vigelsbo, *Magnusson* i Tumhult, fröken *Öberg* och herr *Johansson* i Norrfors.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Bil. A.

Till Riksdagens första kammarens andra tillfälliga utskott.

Genom skrivelse den 11 februari 1938 har Kungl. Maj:t anbefallt generalpoststyrelsen att avgiva och till Eder överlämna yttrande över en inom första kammaren väckt motion, nr 208, om förbättrande av landsbygdens villkor i fråga om post och telefon. Med anledning härav har styrelsen äran anföra följande.

I motionen göres inledningsvis ett allmänt uttalande om nödvändigheten av goda kommunikationsmöjligheter ifråga om post och telegraf. Med anledning härav vill generalpoststyrelsen erinra om vad styrelsen framhöll i sin skrivelse den 20 mars 1936 till vederbörande riksdagsutskott över i riksdagens båda kamrar väckta motioner angående bättre ordnande av landsbygdens postförbindelser. Däri angavs att med hänsyn till det ekonomiska resultatet av poströrelsen på landsbygden fullgoda skäl förelågo för att medel i betydligt större utsträckning än vad dittills varit fallet ställdes till förfogande för förbättring av postanordningarna på landsbygden samt att en genomgripande förbättring av lantbrevbäringsnätet i främsta rummet borde ifrågakomma.

Behovet av ökat antal turer å lantbrevbäringslinjerna har stegrats år från år beroende icke minst därpå att genom den ständigt ökade snabbheten i den allmänna samfärdseln de dagliga huvudstadstidningarna vunnit en allt större spridning på landsbygden samt att jämväl landsortens tidningar allt mer och mer från att hava utkommit med 3 eller 4 nummer i veckan övergått till utvidgning av sökendagliga nummer. Poststyrelsen hade dock tidigare under beaktande av de ålägganden att inskränka utgifterna, som den tid efter annan erhållit, ansett sig icke böra vidtaga åtgärder i angivna hänseende i den utsträckning, som varit önskvärt. I sitt förenämnda yttrande den 20 mars 1936 meddelade generalpoststyrelsen, att en utökning av turantalet på befintliga landsvägspostlinjer i sådan omfattning, att de komme att motsvara nutida berättigade krav å snabb postbefordran, skulle medföra en kostnadsökning av omkring 1.500.000 kronor per år. För sådana ändringars eventuella genomförande ansåg styrelsen böra beräknas en tidrymd av 5 år. Under vart och ett av åren 1937—1941 skulle således för nu angivna ändamål erfordras en successiv ökning av anslaget till postbefordran å landsväg med 300.000 kronor per år. Sedan Kungl. Maj:t i postverkets driftskostnadsstat för år 1937 för här ifrågasvarande ändamål beviljat av generalpoststyrelsen begärda 300.000 kronor, påbörjade generalpoststyrelsen omedelbart genomförandet av en av styrelsen uppgjord plan för postförhållandenas förbättring i nämnda avseende. Sedan i postverkets driftskostnadsstat för år 1938 ytterligare 300.000 kronor anvisats för ändamålet, ha fortsatta åtgärder för planens genomförande vidtagits. Vid sidan av de rena turökningarna å befintliga postförings- och lantbrevbäringslinjer har generalpoststyrelsen sedan några år tillbaka sökt i möjligaste mån för postbefordran utnyttja den under snabb utveckling varande reguljära linjetrafiken å landsvägarna. Med omnibussar och automobiler i linjetrafik anordnas sålunda befordran av brevlådor för avgående post, tidningsbefordran och befordran av lösväskor till enskilda korrespondenter eller mera isolerade byar utmed linjer, där lantbrevbärning icke finnes inrättad, eller ock såsom komplettering till dylika linjer, å vilka postbefordringen uppehålles med ett mindre antal turer i veckan. Dessa postanordningar ställa sig betydligt billigare än den fullständiga lantbrevbäringen. Sedan 1937 bedriver generalpoststyrelsen således arbetet på

förbättringar av landsbygdens postförhållanden i sådant tempo, att berättigade krav på ytterligare åtgärder icke för närvarande synas kunna framföras.

Med utgång från förhållandena vid 1936 års slut har hitintills turökning beviljats på cirka 1.100 linjer, varav omkring 750 erhållit söckendagsturer. Genom dessa turökningar har antalet poststationer, som icke har postförbindelse minst varje söckendag, nedbringats från omkring 240 till omkring 50, varav cirka 15 st., belägna i skärgården, hava dagliga förbindelser under seglationstiden. Dessutom har sedan nämnda tid nyanordnats omkring 40 st. brevlådslinjer, 35 tidningsbefordringslinjer, 300 lösväskbefordringslinjer samt anställts omkring 160 st. postombud, varjämte ett 40-tal poststationer nyinrättats. Ett antal lantbrevbäringslinjer har samtidigt indragits och ersatts med lösväskbefordran, ofta i förening med postombud.

Med anledning av vad i motionen sägs om lokalportot vill generalpoststyrelsen erinra om att riksdagen vid upprepade tillfällen haft att på grund av motioner sysselsätta sig med denna fråga. I de flesta fall ha motionerna föranletts därav, att lokalportot ansetts vara en förmån, som i endast ringa omfattning kommer landsbygden till godo. Att så är förhållandet är emellertid helt naturligt och beror på den mindre folktätheten å landsbygden.

Såsom av benämningen lokalporto framgår, har därmed avsetts ett porto, gällande endast inom viss plats. Så är också förhållandet, om man undantager de särskilda lokalportoområdena i Stockholm och Göteborg. Lokalportots betydelse är naturligtvis beroende av platsens utsträckning. De mindre samhällena ha därför — även om de äro städer — ringa nytta av lokalportot. För att detta skulle få någon nämnvärd betydelse för landsbygden, måste det gälla mellan olika platser (byar), ofta belägna på en sträcka av flera mil.

Beträffande denna fråga tillåter generalpoststyrelsen sig för övrigt hänvisa till sitt yttrande till bevillningsutskottet den 12 februari 1937 med anledning av motionen nr 110 i första kammaren och motionen nr 329 i andra kammaren.

Den nu föreliggande motionen synes närmast taga sikte på lokalportots borttagande och en samtidig sänkning av riksportot. I sin nyss nämnda skrivelse till bevillningsutskottet gjorde generalpoststyrelsen bl. a. det uttalandet, att om hänsyn toges endast till postverkets ekonomi, kunde en sänkning av postavgifterna icke anses omöjlig. Styrelsen framhöll dock att det nuvarande portot för riksbrev icke kunde anses anmärkningsvärt högt. Höjningen, 50 procent sedan 1914, torde, ansåg styrelsen, i stort sett motsvara den allmänna kostnadsökningen.

Beträffande den ekonomiska innebörden av en ändring av postavgifterna anser generalpoststyrelsen sig böra meddela några uppgifter, vilka dock äro grundade på mycket approximativa beräkningar. Varje ändring (höjning eller sänkning) med 1 öre innebär 2,15 miljoner kronor i fråga om riksbreven och 0,5 miljoner kronor för lokalförsändelserna. En sänkning av riksportot till exempelvis 12 öre och lokalportots samtidiga slopande komme således att medföra en inkomstminskning på riksbreven av $3 \times 2,15$ milj. = 6,45 milj. och en ökad inkomst på de nuvarande lokalbrevens av $2 \times 0,5$ milj. kr. = 1 milj. kronor; totalminskningen således 5,45 milj. kronor. En höjning av avgiften för de brev, som nu befordras mot lokalporto, komme givetvis att föranleda klagomål men skulle möjligen kunna motiveras med att avgiften nedsatts för det stora flertalet brev.

Av större betydelse är, att ett brevporto på 12 öre — för de högre viktsatserna resp. 24, 36 och 48 öre — bleve med nu förekommande myntvalörer synnerligen besvärligt att tillämpa i praktiken. Möjligheten att genom automater

inköpa frimärken skulle försvåras, måhända rent av omöjliggöras. Säkerligen skulle expeditionen försenas och risken för felräkning ökas.

Därest lokalportot skulle borttagas samtidigt med att riksportot sänkes, vore det av praktiska skäl önskvärt, att sistnämnda porto sattes till 10 öre, således samma avgift som nu gäller för lokalportot. En sådan nedsättning av riksportot skulle medföra en inkomstminskning av lågt räknat omkring 10 ½ miljoner kronor. Det kunde emellertid icke stanna därvid. Brevkortsportot, som för närvarande är 10 öre, måste sänkas, då det icke kan vara rimligt, att samma porto utgår för brev och brevkort. Avgiften för brevkort utgör för närvarande $\frac{2}{3}$ av brevportot. Med bibehållande av denna proportion borde, med ett brevporto av 10 öre, portot för brevkort ligga mellan 6 och 7 öre. Varje nedsättning med 1 öre av brevkortsportot medför en inkomstminskning av omkring 350.000 kronor. Av praktiska skäl bleve det måhända nödvändigt att sätta brevkortsportot till 5 öre, således en inkomstminskning av 1.750.000 kronor. Vad nu sagts om sänkning av brevkortsportot gäller mer eller mindre vid varje nedsättning av brevportot.

Avgifterna för de olika slagen av brevöförsändelser (brev, brevkort och korsband) ha ett visst inbördes sammanhang. För korsband är lägsta avgiften 5 öre. Om brevkortsportot sattes till detta belopp, skulle därför konsekvensen fordra en nedsättning av korsbandsportot.

Då generalpoststyrelsen måste förutsätta, att det statsfinansiella läget icke medger en portonedsättning, som skulle taga postverkets överskottsmedel helt i anspråk — på grund av de stegrade utgifterna, icke minst för förbättring av postförhållandena å landsbygden, skulle överskottet sannolikt förbytas i brist — har generalpoststyrelsen icke ansett sig böra framlägga något förslag i denna riktning.

I motionen beröres även frågan om telefon vid poststationerna. Med anledning härav får styrelsen meddela följande. Det är obestridligt att förekomsten av telefon vid poststationerna skulle vara till gagn för allmänheten och även vid vissa tillfällen vara till fördel för posttjänsten. Det kan emellertid icke helt förbises, att postfunktionär måste iakttaga försiktighet vid besvarande av telefonförfrågningar. I annat fall kan obehöriga använda sig av telefonen för inhämtande av upplysningar om andra korrespondenters angelägenheter.

Generalpoststyrelsen är av den uppfattningen, att fördelarna av telefon vid poststationerna icke äro av sådan betydelse, att de kunna motivera de kostnader, som därmed skulle åsamkas verket. Med en abonnemangskostnad av 70 kronor för år skulle telefon till samtliga med järnväg icke förenade poststationer medföra en ökad årskostnad av, förutom inträdesavgifter, omkring 160.000 kronor. Härvid är dock att märka, att beloppet skulle gå till annat statsverk och att statens nettokostnad därför icke skulle uppgå till den angivna summan.

Generalpoststyrelsen har emellertid i undantagsfall, där särskilda omständigheter kunnat motivera en sådan åtgärd, tilldelat poststation telefon på postverkets bekostnad. På senare åren har detta förekommit i större omfattning, i det att antalet dylika telefoner, som vid utgången av år 1931 utgjorde 23 stycken, i november 1937 uppgick till 135 stycken. Det förtjänar även erinras om att poststationsföreståndaresysslan i åtskilliga fall är en bisyssla och att vederbörande poststationsföreståndare håller telefon i och för sin huvudsakliga syssla eller tjänst.

Även om styrelsen icke för närvarande har för avsikt att tilldela poststationerna i allmänhet telefonförbindelse på postverkets bekostnad, kommer styrelsen dock att ägna frågan allt det intresse, som förhållandena kunna påkalla.

Såsom av det anförda framgår finner generalpoststyrelsen, att föreliggande motion för postverkets vidkommande icke påkallar någon åtgärd. Stockholm den 22 februari 1938.

KUNGL. GENERALPOSTSTYRELSEN.

A n d e r s Ö r n e .

Gunnar Lager.

Bil. B.

Till Riksdagens Första Kammares andra tillfälliga utskott.

I brev den 11 februari 1938 har Kungl. Maj:t anmodat telegrafstyrelsen att före den 1 mars 1938 till Riksdagens första kammares andra tillfälliga utskott inkomma med yttrande över en inom kammaren väckt motion, nr 208, om förbättrande av landsbygdens villkor i fråga om post och telefon. Telegrafstyrelsen får till åtlydnad härav meddela följande i vad gäller telefonförhållandena.

De avseenden, i vilka telefonabonnenter å landsbygden huvudsakligen kunna vara sämre ställda än andra abonnenter, äro, *dels* att abonnent, som icke är bosatt inom frikretsen till en telefonstation — d. v. s. det område omkring stationen, inom vilket telegrafverket utan kostnad för abonnenten anlägger och underhåller ledning från stationen till abonnentens huvudapparat — antingen har att själv svara för anläggning och underhåll av sin ledning utanför närmaste frikretsgräns eller också har att hyra ledning av telegrafverket mot därför fastställda inträdes- och abonnemangsavgifter, *dels* att kostnaderna för lokal och betjäning vid sådana växelstationer, där dessa kostnader åligga abonnenterna, kunna vara så höga, att de överstiga skillnaden mellan abonnemangsavgifterna i abonnemangstaxa I och II, *dels* att abonnenter vid mindre telefonstationer icke åtnjuta samma förmåner beträffande öppenställning som vid de större stationerna, *dels slutligen* att abonnenterna för telefonsamtal till närmaste stad ofta måste erlägga rikssamtalsavgifter. Ehuru motionären närmast fäst sig vid den första och sista av dessa fyra punkter, anser sig telegrafstyrelsen likväl böra redogöra för de åtgärder, som under de sista åren blivit vidtagna i avseende å samtliga dessa punkter för att utjämna såväl kostnader som förmåner mellan land och stad.

Vad den första punkten beträffar hava sålunda lindrigare villkor införts för anläggning av nya växelstationer, frikretsförmånerna hava undergått en avsevärd utökning och avgifterna för förhyrda ledningar hava betydligt nedsatts.

Enligt år 1929 och sedermera fattade beslut är telegrafverket för närvarande berett att inrätta en ny växelstation, så snart 5 nya huvudabonnemang tecknas att gälla under minst 5 år i följd och under förutsättning att den nya stationen är belägen på minst 5 kilometers avstånd från närmaste befintliga station. De lättnader, som dessa villkor inneburit, hava också resulterat i en högst avsevärd utökning av antalet under varje år sedan dess anlagda nya stationer.

Vad frikretsförmåner angår medgavs tidigare icke alls någon frikrets vid sådana stationer, där det åligger abonnenterna att svara för kostnaderna för lokal och betjäning, och även vid stationer, där telegrafverket svarar för dessa kostnader, var frikretsens storlek jämförelsevis liten, när densamma vid flertalet stationer omfattade en cirkel med endast 0,5 kilometers radie. Från och med år 1930 har emellertid en successiv utökning av frikretsförmåner ägt rum. Enligt det sista, år 1935 fattade beslutet skall frikrets inrättas vid *alla* stationer, oavsett om telegrafverket eller abonnenterna bestrida kostnaderna för lokal och betjäning, och densamma skall omfatta en cirkel med som regel minst 2 kilometers radie. På grund av de omfattande arbeten, som äro förbundna med genomförandet av detta beslut, har detsamma beräknats bliva helt genomfört först år 1941. Upplyningsvis kan nämnas, att antalet stationer med frikrets den 1 januari 1935 uppgick till 1.519, av vilka endast 33 hade 2 kilometers frikrets eller däröver, och att antalet frikretsstationer vid 1937 års utgång hade stigit till omkring 4.100, av vilka 3.250 med minst 2 kilometers frikrets. Antalet stationer, där frikrets ännu ej blivit inrättad, uppgick vid sistnämnda tidpunkt till cirka 1.400. Vad slutligen angår avgifterna för förhyrda ledningar hava dessa genom beslut åren 1928 och 1932 blivit högst betydligt nedsatta, inträdesavgifterna från 100 à 250 kronor till 25 à 75 kronor per kilometer och abonnemangsavgiften från 20 till 14 kronor per kilometer och år. Alla nu omnämnda förändringar hava medfört, att ett betydande antal abonnenter blivit befriade från särskilda kostnader för sin telefonledning och att de abonnenter, som bo så långt från en telefonstation, att de alltjämt måste ikläda sig särskilda ledningskostnader, fått dessa betydligt reducerade.

Vad därefter angår den *andra* inledningsvis berörda punkten, nämligen den merkostnad, som kan uppstå för abonnenter vid sådana växelstationer, där abonnenterna hava att svara för kostnaderna för lokal och betjäning, har telegrafstyrelsen även härutinnan under senare år vidtagit lättnader för abonnenterna. År 1931 genomfördes sålunda en sänkning av abonnemangsavgiften vid detta slag av stationer, varigenom avgiften i lägsta abonnemangsklassen inom abonnemangstaxa II blev 30 i stället för tidigare 20 kronor lägre per år än inom lägsta abonnemangsklassen inom abonnemangstaxa I. När abonnenternas genomsnittliga kostnad för växlingen vid stationer tillhörande abonnemangstaxa II i medeltal utgör omkring 30 kronor, skedde alltså härigenom ett likställande av kostnaderna inom de båda taxorna. År 1933 beslöt styrelsen vidare övertaga kostnaderna för lokal och betjäning vid stationer med lägst 35 i stället för tidigare lägst 50 fortlöpande huvudabonnemang. Styrelsen utverkade slutligen år 1934 Kungl. Maj:ts tillstånd att använda medel ur telegrafverkets förnyelsefond för automatisering av sådana växelstationer, där nämnda kostnader för abonnenterna stigit till onormalt höga belopp. Vid dylik automatisering överföres stationen till abonnemangstaxa I, d. v. s. abonnenterna få betala samma avgift som vid stationer med minst 35 abonnemang men slippa helt undan de särskilda kostnaderna för lokal och betjäning.

Enligt telegrafstyrelsens uppfattning är en ytterligare nedsättning av den gräns, vid vilken telegrafverket övertager kostnaderna för lokal och betjäning, icke gärna tänkbar, varför nuvarande system bör bibehållas, till dess frågan löses av sig själv genom övergång till automatisk växling.

Vad vidare angår den inledningsvis omnämnda *tredje* punkten eller förmånen av öppenställning dygnet om har telegrafstyrelsen även därvidlag undan för undan sökt utöka abonnenternas förmåner. Den storleksgräns för vederbörande telefonstation, där telegrafverket utan kostnad för abonnenterna

anordnar öppenställning dygnet runt, har sålunda sedan år 1929 successivt sänkts från 500 till 100 fortlöpande huvudabonnemang. Vid stationer med färre än 100 abonnemang måste abonnenterna själva påtaga sig kostnaderna för obligatorisk nattöppenställning. Även om växelstationsföreståndaren icke är skyldig expediera samtal under stationens stängningstid, kunna dock ofta samtal erhållas under förutsättning att föreståndaren är hemma. Från telegrafstyrelsens sida hava ansträngningar också gjorts att få sådan passnings-tjänst utförd mot särskild betalning för varje under stationens ordinarie stängningstid expedierat samtal.

Införandet av obligatorisk avgiftsfri natttjänst är av ekonomiska skäl ej genomförbart vid mindre manuella stationer. Även i detta fall kommer emellertid frågan att lösas i och med den automatiska växlingens införande.

Vad slutligen angår den fjärde och sista punkten eller den omständigheten, att abonnenterna å landsbygden ofta måste erlägga särskilda periodavgifter för samtal till närmaste stad, får telegrafstyrelsen erinra därom, att styrelsen från och med den 1 januari 1931 genomförde en omfattande taxerådesrevision, varigenom sammanlagt 35 taxeråden införlivades med angränsande områden och ett stort antal förut periodavgiftsbelagda rikssamtal förvandlades till avgiftsfria landssamtal. Vid samma tidpunkt slopades för övrigt även den periodavgiftsbeläggning av landssamtal, vilken tidigare i ganska stor utsträckning förekom i landets mera glest befolkade områden, särskilt i Norrland.

En ytterligare utvidning av nuvarande frisantalsområden blir ekonomiskt alltför betungande för telegrafverket för att kunna genomföras. Det kan upplysningsvis nämnas, att ej mindre än 30 procent av alla rikssamtal i landet utväxlas å avstånd understigande 45 kilometer och att dessa kortväga samtal inbringa cirka 4,3 miljoner kronor per år. Även på denna punkt öppnar emellertid automatiseringen genom den med denna följande inbesparingen av trafik-kostnader nya möjligheter. Inom telegrafstyrelsen har sålunda utarbetats ett förslag till ett helt nytt taxesystem för fullständigt automatiserade områden, varvid avgifterna för nuvarande rikssamtal å kortare avstånd i många fall komma att sänkas till endast 3 å 4 öre per treminutersperiod och i vissa fall komma att helt bortfalla. Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t den 30 juni 1937 kommer detta nya taxesystem att på försök införas i Borås redovisningsområde, så snart detta område blivit i sin helhet ombyggt till automatisk växling.

Av förestående redogörelse torde framgå, att telegrafstyrelsen målmedvetet har strävat efter att nedbringa telefonkostnaderna och att öka förmånerna för landsbygdens telefonabonnenter. Styrelsen har därvid även klart fattat i sikte, att slutmålet skall vara en såvitt möjligt fullständig likställighet mellan alla abonnenter i landet. Av ekonomiska och tekniska skäl har det emellertid varit nödvändigt att härvidlag gå fram steg för steg.

I motionen har särskilt påyrkats, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla om utredning angående lämpligheten av att anläggande av telefonledningar till avlägset belägna permanent bebodda platser upptages i beredskapsprogrammet för mötande av eventuella sämre tider. Telegrafstyrelsen får i anledning härav meddela, att styrelsen i skrivelse den 15 februari 1938 till Chefen för kommunikationsdepartementet som beredskapsarbete bland annat föreslagit en forceering av de pågående arbetena på inrättandet av 2 kilometers frikrets vid alla telefonstationer, en i hastigare takt bedriven automatisering av stationerna på landsbygden samt ytterligare utökade ledningsförmåner åt abon-

nenterna. Telegrafstyrelsen får beträffande detaljerna i det framförda förslaget hänvisa till bifogade avskrift av ifrågavarande skrivelse.¹

Enär telegrafstyrelsen enligt vad ovan framhållits oavbrutet strävat efter ett realiserande av motionärens önskemål om likställighet mellan stad och land i fråga om telefonförhållandena och då motionärens förslag beträffande regeringens beredskapsprogram i vad på telegrafstyrelsen ankommer redan blivit tillmötesgått, finner styrelsen för sin del en utredning i motionens syfte vad angår telefonförhållandena icke vara påkallad. Stockholm den 25 februari 1938.

KUNGL. TELEGRAFSTYRELSEN.

A. Hamilton.

J. Alf. Lundgren.

H. Heimbürger.

¹ Här ej intagen.
